

Bas Eickhout, Europarlementslid GroenLinks

‘Landbouwbeleid moet bijdragen aan milieudoelen’

Je zou het tussen al het verkiezingsgeweld in Den Haag bijna vergeten, maar in Brussel gaat het parlementaire werk gewoon door. Zo wordt er gewerkt aan de herziening van het zesde Actieprogramma Nitraatrichtlijn, en is er gestart met de voorbereidingen voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. We vroegen Bas Eickhout, Europarlementslid en delegatieleider voor GroenLinks, om zijn visie op enkele vragen rondom de mestproblematiek.

Wat is uw mening over de problematiek van nitraat en mestgerelateerde stoffen in grond- en oppervlaktewater in Nederland, en met name in de bronnen voor drinkwaterproductie?

Eickhout: 'Nederland heeft na de Tweede Wereldoorlog een belangrijke rol gespeeld bij het vervullen van één van de oorspronkelijke doelstellingen van de Europese samenwerking: de eigen voedselvoorziening veiligstellen. Dit heeft geleid tot een innovatieve land- en tuinbouwsector van een indrukwekkende omvang, die veel meer produceert dan we zelf nodig hebben. Maar er zit een keerzijde aan dit economische model en daar hebben wij al enige decennia mee te maken: vervuiling van bodem, water en lucht door gevaarlijke stoffen uit mest, bestrijdingsmiddelen en diergeneesmiddelen. Met name ons grondwater is kwetsbaar, wat extra ernstig is omdat een fors deel van ons Nederlandse drinkwater ervan wordt gemaakt. Grote delen van ons land zijn voor 100% afhankelijk van grondwater voor de productie van drinkwater. Wij zien dit onderwerp dus als zeer belangrijk, hoewel er momenteel ook veel aandacht is voor de luchtkwaliteit, juist omdat er op dat gebied nog weinig regelgeving is. Voor de waterkwaliteit zijn vooral de komende herziening van het zesde Actieprogramma Nitraatrichtlijn en daarna het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor na 2020 van belang.'

Wat zijn uw ambities als het gaat om het oplossen van deze problematiek?

Eickhout: 'Wij willen ervoor zorgen dat het landbouwbeleid zelf meer gaat bijdragen aan milieudoelen, zoals schoner water. Je ziet nu nog te veel dat Brussels beleid op aparte eilandjes wordt gemaakt. Enerzijds heb je landbouwbeleid dat zich vooral richt op schaalvergroting en dat minder let op de milieubelangen. En vervolgens ga je dan met milieuwetgeving proberen dat landbouwbeleid bij te sturen en negatieve effecten in te dammen. Daardoor krijgt milieubeleid, zeker voor boeren, een aura over zich van 'lastige barrière'. Dat is een negatieve benadering, waarmee je nooit op-

timale effecten bereikt. Wij geloven meer in een positieve, proactieve aanpak, met voordelen voor iedereen, ook voor de boeren. In de volgende ronde van het opstellen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid streven wij naar integraal landbouwbeleid dat voldoende rekening houdt met alle aspecten van de landbouw, dus ook die van voedselveiligheid, invloed op het milieu en de circulaire economie. Maar hoever we daarmee komen, staat nog te bezien. De economische belangen van de landbouwsector zijn groot, dus het blijft voor ons toch een beetje 'schoppen tegen heilige koeien'.'

Welke rol zou de EU moeten spelen bij het oplossen van de nitraatproblematiek in Nederland?

Eickhout: 'De Nitraatrichtlijn is in theorie een prima regeling, maar de uitzonderingspositie die Nederland heeft bedongen – de zogenoemde 'derogatie' – moet een keer ophouden. Je kunt de milieunormen nóg strenger maken, maar implementatie en handhaving van de huidige normen lijkt me nu zinvoller. Milieubeleid is een middel, geen doel op zich. De kern zit 'm toch in een nieuw en duurzaam landbouwbeleid. De EU moet niet de fout maken om, nu de eigen bevolking voldoende te eten heeft, ook de rést van de wereld te willen voeden. Het is tijd voor een ander model. Tegelijkertijd moet Nederland ook gewoon z'n eigen problemen oplossen, met behulp van de huidige wettelijke instrumenten. De vraag daarbij is eigenlijk simpel: 'Wat voor een soort landbouw willen we hier met z'n allen eigenlijk?'

Zijn er voorbeelden uit de EU waar Nederland een voorbeeld aan kan nemen als het gaat om mestbeleid en aanpak van nitraatproblematiek?

Eickhout: 'De situatie in Nederland is eigenlijk niet te vergelijken met die in andere Europese landen. Nergens is er zo'n geconcentreerde land- en tuinbouw, gecombineerd met een hoge bevolkingsdichtheid en een kwetsbaar aquatisch milieu. Het dichtstbij

'BEHOEFTE AAN NIEUW, INTEGRAAL EN CIRCULAIR LANDBOUWBELEID'

‘MESTVERWERKING LEIDT TOT EXPORT VAN ONS SCHAALVERGROTINGSMODEL’

---

komt Denemarken, waar de landbouw ook een fors percentage van de totale economie uitmaakt. Alleen is er daar veel en veel meer ruimte dan bij ons. Ik weet eigenlijk niet van best practices uit andere landen waarmee Nederland zijn voordeel zou kunnen doen. Wat we wel kunnen leren van andere landen, bijvoorbeeld Frankrijk, Duitsland en Italië, is om het totale landelijk gebied meer als cultuurgebied te zien, en niet alleen als een productiefactor voor landbouwgoederen. Het Nederlandse platteland mag van mij wel in de publieke perceptie een hogere culturele meerwaarde krijgen.’

Welke rol ziet u voor partijen in Nederland, zoals de landbouwsector en de drinkwaterbedrijven?

Eickhout: ‘In de kern hopen we dat het initiatief voor een transitie vanuit de landbouwsector komt, maar de politiek zal dit debat wel moeten stimuleren. Drinkwaterbedrijven kunnen hier een positie-

ve bijdrage aan leveren door het onderwerp hoger op de politieke agenda te krijgen. Gelukkig zien steeds meer boeren de eindigheid van het schaalvergrotingsmodel. Ze zijn afhankelijk van de prijzen die worden gedictieerd door de supermarkten en de tussenhandel, waardoor de marges voor de boeren steeds onder druk staan. In onze optiek is de uiterste verkoopdatum van dit verdienmodel ruimschoots verlopen; er zal echt een omslag naar een duurzame, kleinschalige land- en tuinbouw moeten worden gemaakt, met respect voor de gehele natuur: de bodem, het water, de lucht, de dieren. En voor de consument!’

Voorzichtig met mestverwerking

‘Je hoort op dit moment veel praten over mestverwerking en hergebruik van nutriënten uit dierlijke mest, ook als vervanger van chemische kunstmest. Dat past mooi in de discussie over de circulaire economie, maar het is niet de oplossing van het mestprobleem. Ik zie het eerder als een manier om het klassieke Nederlandse landbouwmodel, gebaseerd op intensieve veeteelt en landbouw, te exporteren naar andere landen, door ze onze mestoverschotten te verkopen. Bovendien houdt het de aantasting van de luchtkwaliteit door de landbouw in stand, dus alleen daarom al is er echt ander beleid nodig. Dus hier ligt duidelijk een rol voor de overheid, in de vorm van stimuleren van het debat én betere handhaving van de bestaande regels.’

Europese regelgeving

De doelstelling van de Europese Nitraatrichtlijn is om grond- en oppervlaktewater te beschermen tegen nitraatbelasting afkomstig van agrarische bronnen. Hierbij mag de nitraatconcentratie in grondwater niet hoger zijn dan 50 mg/l.

Voor (grond)water bestemd voor drinkwaterproductie gelden daarnaast de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze stelt dat de kwaliteit van waterlichamen bestemd voor drinkwaterproductie niet mag verslechteren. Daarnaast beoogt de KRW een zodanige verbetering van de waterkwaliteit, dat het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater nodig is, op termijn verlaagd kan worden. Op basis van de KRW zijn EU-staten dus verplicht om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit van drinkwaterbronnen aan de normen voldoet. Daarnaast moet ook achteruitgang van deze kwaliteit worden voorkomen en is inzet nodig om de waterkwaliteit te verbeteren.